

РАЗПОРЕЖДАНЕ

гр. София, 03.12.2020 г.

С Определение № 95 от 05.05.2020 г. по гр. д. № 311/2020 г. на състав на Четвърто гражданско отделение на ВКС, на основание чл. 292 ГПК, е спрял производството по делото и е предложил на Общото събрание на Гражданска и Търговска колегии да постанови тълкувателно решение по следния процесуалноправен въпрос:

„Задължителни или факултативни необходими другари са страните по договор, в производството по предявен от трето лице иск за нищожност на договора?“

Произнасянето на ОСГТК с тълкувателно решение по този въпрос се налага, поради наличието на противоречива практика на състави на Върховния касационен съд.

В постановеното по реда на чл. 290 от ГПК, Решение № 273/25.08.2014 г. по гр. дело № 506/2012 г. на IV-то гр. отд. на ВКС, (на което се е позовал въззивният съд в решението си) е прието следното: Трайна и непротиворечива е съдебната практика, че когато предмет на делото е искане за прогласяване недействителност на договор, страните по него са необходими другари. Необходимо другарство е налице, когато с оглед естеството на спорното право или по разпореждане на закона решението трябва да бъде еднакво спрямо всички участници в спорното правоотношение. Така е и в случай на оспорване правото на една от страните по сключен договор с атакуване на неговата действителност от трето лице. В този случай поради неделимостта на спорното право решението ще обвърже и двете страни по спорното правоотношение, дори и едната да не е участвала в съдебния процес (последното би обусловило основанието за отмяна по чл. 304 от ГПК). С оглед на това предявяването на иска от или срещу всички другари е предпоставка за допустимост на производството по делото, за която съдът е задължен да следи служебно. Прието е и че в разглеждания конкретен случай, по предявените иски за нищожност, продавачите по атакуваните договори имат качеството на необходими задължителни другари.

В същия смисъл е и разрешението, дадено с постановеното по реда на чл. 274, ал. 3 от ГПК, Определение № 632/20.12.2013 г. по ч. гр. дело № 5812/2013 г. на I-во гр. отд. на ВКС.

Противоположно е разрешението, дадено с постановеното по реда на чл. 290 от ГПК, Решение № 247/04.02.2019 г. по гр. дело № 4288/2016 г. на IV-то гр. отд. на ВКС, а именно: Доводи за вида на необходимото другарство не могат да се извеждат от това дали другарите са участници в едно и също материално правоотношение и от необходимостта решението

да е еднакво за тях. Във всички случаи на необходимо другарство (факултативно и задължително) делата на другарите по своя предмет са тъждествени, като те или участват в едно и също правоотношение, или имат спрямо него едно и също правно положение. Тъй като всички факти спрямо необходимите другари са общи, то те и следва да бъдат установени еднакво спрямо тях, правните изводи на съда също следва да са еднакви за всички другари, както и разрешението по материалноправния спор. Необходимите другари (и факултативни, и задължителни) са обвързани от постановеното решение, независимо дали са били конституирани като страни по делото, поради което, при висящо дело, имат право на жалба срещу решението, постановено без тяхно участие (т. 17 от ТР 1/04.01.2001 г. на ОСГК на ВКС), а при влязло в сила решение – право да искат отмяната му по чл. 304 от ГПК. Само поради това едновременното им участие по делото не става задължително, а е нужно още нарочно разпореждане на закона или, макар и да липсва правна норма, естеството на правоотношенията да налага задължителното участие на другарите по делото, което се явява и условие за допустимост на исковия процес. В този случай съдът следи служебно за съвместната процесуална легитимация на другарите и, ако исквата молба не е съобразена с това изискване, дава задължителни указания на ищеца, като оставя исквата молба без движение. В случаите на факултативно необходимо другарство, ищецът, отчитайки конкретния си интерес и възможната отмяна по чл. 304 от ГПК, сам преценява дали да насочи иска си срещу всички или само срещу някои от другарите. Необходимото другарство е по правило факултативно, а задължителното е изключение, а не обратното и, както е изяснено принципно в ТР № 3/29.06.2017 г. на ОСГК, предвид ограничителния му характер, задължителното другарство не може да се тълкува и прилага разширително по отношение на хипотези, в които законът не го предвижда или естеството на спора не налага задължително участие на определени лица. По иск на трето лице за нищожност на договор, процесуално легитимирани ответници са всички страни по договора. Липсва обаче обща норма, която да поставя като задължително условие тяхната съвместна процесуална легитимация. Естеството на спора също не налага тяхното задължително участие. Нищожният договор на общо основание не съществува за правния мир, на нищожността може да се позове всеки (не само страните по договора) без срок, било чрез иск, било чрез позоваване на съществуващия порок.

На основание чл. 124, ал. 1, т. 2 ЗСВ, се налага да се образува тълкувателно дело на Гражданска и Търговска колегии на ВКС.

С оглед на изложеното

Р А З П О Р Е Ж Д А М:

I. Да се образува т. д. № 7/2020 г. по описа на ВКС, Гражданска и Търговска колегии, за приемане на тълкувателно решение по следния процесуалноправен въпрос:

„Задължителни или факултативни необходими другари са страните по договор, в производството по предявен от трето лице иск за нищожност на договора?“

II. Определям комисия за изготвяне на проект за тълкувателно решение по т. д. № 7/2020 г. на ОСГТК в състав:

- съдия Зоя Атанасова,
- съдия Димитър Димитров, докладчик,
- съдия Николай Марков.

III. Делото да се докладва на комисията за предприемане на действия по т. 7 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от ОСГК, ОСТК и ОСГТК на ВКС.

IV. Настоящото разпореждане заедно с Определение № 95 от 05.05.2020 г. по гр. д. № 311/2020 г. на Четвърто гражданско отделение на ВКС да се публикуват на вътрешния и външния сайт на ВКС – секция „Тълкувателни дела“.

**ЛОЗАН ПАНОВ –
ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД**